REGLEMENTAREA JURIDICĂ A EVAZIUNII FISCALE ÎN LEGISLAŢIA REPUBLICII MOLDOVA

Nina GHILIMUTDINOV

CZU: 343.359.2:340.13(478) imperiallina12@gmail.com

In this article we discuss about the crime of tax evasion committed by individuals and legal entities. We will refer to the reasons that contribute to the commission of this crime. We are talking about the new changes by which the fiscal body was endowed with the right to carry out criminal prosecution. We will present some proposals to combat tax evasion.

Evaziunea fiscală constituie un fenomen profund temeinic istoric, antisocial, manifestat încă de la constituirea primelor formațiuni statale. Aceasta este o infracțiune întâlnită atât la nivel național, cât și global, fiind una dintre cele mai comune activități ilegale cu caracter economic.

Potrivit spiritului și buchiei legii, interdicția de a săvârși fapta de evaziune fiscală este prescrisă chiar în Constituția Republicii Moldova, unde expres se specifică la art. 58, că *fiecare cetățean este obligat să contribuie prin taxe și impozite la formarea bugetului de stat și la cheltuielile publice* [1]. Doctrinar și legal, evaziunea fiscală reprezintă actul prin care, persoane fizice sau/și juridice, evită plata impozitelor sau taxelor prin orice mijloace posibile, utilizând prezentarea incorectă a informațiilor fiscale către autorități, prin subdeclararea veniturilor sau cheltuielilor, nimicirea documentelor fiscale sau virarea banilor către organizații evazioniste.

Având punct de referință faptul că în doctrină și în alte reflecții juridice naționale nu regăsim o analiză a factorilor catalizatori a intenția infractorilor evazioniști, ne propunem abordarea problematicii din punct de vedere socio-juridic. Vom face și o analiză a relaționării Republicii Moldova pe plan internațional privind contracararea fenomenului infracțional de evaziune fiscală.

Ultimile noutăți legislative operate pe segmentul evaziunii fiscale în Codul Fiscal [2] și în alte acte normative incidente începând cu anul 2021, se conturează a fi focalizarea expresă a noțiunii de evaziune fiscală. O altă noutate legislativă cu conotație juridică deosebită este includerea în lista exhaustivă a Organului Fiscal în lista organelor cu competențe de urmărire penală, și atribuirea către acesta a unui șir de atribuții, pe care le-am sistematizat în două mari categorii: *Atribuții generale pentru un organ cu competența de a efectua urmărirea penală,* și *Atribuții specifice Serviciului Fiscal de Stat ca organ de urmărire penală,* la momentul de față, de procesul de urmărire penală, se ocupă un organ specializat în acest domeniu. Aceste remanieri legislative au avut ingerințe în Codul Fiscal al RM, Codul de Procedură Penală al RM [3], a Legii privind statutul ofițerului de urmărire penală [4] și a Legii privind activitatea specială

de investigații [5]. Respectiv, Serviciul Fiscal de Stat a înființat în Direcția generală antifraudă, Secția informații speciale precum și alte direcții în acest sens.

Referindu-ne la segmentul *factorilor catalizatorii care determină contribuabilul să săvârșească* infracțiunea de evaziune fiscală constatăm că aceștia sunt de ordin social, economic, politic, geografic, lipsa educației și a culturii financiare, precum și lacunele legislative. Nu în ultimul rând, natura umană își pune amprenta asupra conduitei și predispune la egoism, care, se materializează prin adoptarea unui comportament de ascundere, eschivare, distorsionare a datelor contabile, ascunderea documentelor de evidență contabilă, distrugerea acestora, virările în conturile off-shore, paradisuri fiscale, utilizarea schemelor carusel și metodei insolvenței. Pe lângă acestea, societatea, indirect, încurajează și venerează persoanele care reușesc să eludeze propriile resurse de la transmiterea acestora către stat, considerându-i curajoși și net-inteligenți statului.

Poziția Republicii Moldova pe plan internațional este pro – activă. Astfel, per total acorduri de evitare a dublei impozitări și reglementări privind lupta cu fenomenul infracțional de evaziune fiscală sunt încheiate cu 48 state. Statul nostru este membru a mai multor organizații ce se ocupă de evitarea, preîntâmpinarea, contracararea și combaterea fenomenului de evaziune fiscală pe tot globul. Menționăm Organizația OCEE, fiind una dintre cele mai active și implicate la nivel mondial, al cărui membru oficial și participativ este Moldova. Statul nostru a participat ca membru invitat la Proiectul IFCMA din 23 mai 2016 și Proiectul BEPS din 06 iulie 2022. Mai mult, participarea la Congresul Mondial în IT demonstrează integrarea informațională cu pași grăbiți. Cooperarea Republicii Moldova cu FRONTEX, INTERPOL și instituții de nivel european și mondial, a făcut din Republica Moldova o adevărată fortăreață pentru Uniunea Europeană.

Luând în considerare expunerile proprii, creativitatea științifică și evoluția polemicilor doctrinar – practice, găsim oportune următoarele recomandări și propuneri de *lege ferenda:*

Metode de contracarare a infracțiunii de evaziune fiscală:

- ✓ Implementarea tehnologiilor avansate în domeniul securității cibernetice și datelor fiscale.
- ✓ Colaborarea cu Sectorul Privat care se va face prin implicarea sectorului privat prin promovarea standardelor etice și conformității fiscale în afaceri.
- ✓ Popularizarea culturii fiscale și educarea spiritului de contribuabil de bună credință
- ✓ Ridicarea imaginii Serviciului Fiscal de stat drept partener și nu dușman al contribuabililor

Propuneri de *lege ferenda*

- ➢ Implementarea în școli a programului de educație financiară cl. VII – XII, având în calcul vârsta elevilor de la care sunt capabili să planifice resursele financiare și să perceapă corect responsabilitatea fiscală.

- Incriminarea răspunderii la art. 244 a formei agravate, și anume săvârșirea de către un grup criminal organizat sau organizație criminală a infracțiunii de evaziune fiscală.
- Extinderea listei contribuabililor care pot beneficia de facilități fiscale.
- Încheierea Acordurilor bilaterale cu SUA în vederea cooperării împotriva infracțiunii de evaziune fiscală, urmare a *exodului de intelecte și forță de muncă* către SUA.
- Explicarea detaliată a cazurilor de întrerupere a termenelor pentru executarea silită în cazul pornirii urmăririi penale pe infracțiunea de evaziune fiscală.
- Crearea unui sistem informațional de Schimb automat de date și informații fiscale cu alte instituții naționale și internaționale după modelul României.

În concluzie, reiterăm că rezultatele investigației științifice se rezumă la câteva idei principale, și anume: *Subiecții infracțiunii* de evaziune fiscală sunt persoanele fizice – art. 244[1] CP și persoanele juridice întreprinderile, instituțiile și organizațiile la art.244CP. Conform statisticii, majoritatea absolută a evazioniștilor fiscali sunt persoane cu studii în domeniul juridic și economic, exemplu fiind contabilii, consultanții financiari, colaboratori a organelor de drept și financiar – fiscale. Această infracțiune se săvârșește doar cu intenție directă, urmărind scopul material de îmbogățire ilicită, afirmarea ego-ului și superiorității asupra statului prin curajul și capacitatea de înșelare a sistemului fiscal, având motive obiective materiale și motive subiective de natură ideologică. Obiectul juridic general afectat prin săvârșirea evaziunii fiscale îl constituie securitatea economică a statului RM. Obiectul juridic special este bugetul public național, iar obiectul material impozitele și taxele fiscale eludate. Locul săvârșirii infracțiunii îl constituie atât teritoriul RM, cât și teritoriile altor state.

Remarcăm că efectele nocive asupra statului a infracțiunii de evaziune fiscală se răsfrâng prin: creșterea datoriei publice și deficitului bugetar, imposibilitatea asigurării creșterii nivelului calității vieții populației, incapacitatea furnizării resurselor financiare către sectoarele strategice a statului precum justiția, medicina, învățământul, economia și desigur, scăderea veniturilor în bugetul de stat.

Referințe:

1. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994, în MO RM nr.1 din 12.08.1994.
2. Codul Fiscal al Republicii Moldova, Nr. 1163, Publicat la 18-09-1997, în MO al RM Nr. 62, Modificat prin LP 349 din 24.11.23, MO 474-476/13.12.23 art.840; în vigoare 13.06.24.
3. Codul de Procedură penală al Republicii Moldova, Nr. 122 din 2003, Republicat în MO al RM, Nr. 248–251, art. 699 din 2013.
4. Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală Nr. 333/2006 , MO al RM, Nr. 195–198, art. 918 din 2006.
5. Legea privind activitatea specială de investigații Nr. 59/2012, MO al RM, Nr. 113–118, art. 373 din 2012.

Recomandat
***Vlad VLAICU**, dr., conf. univ.*